

OBČNI ZBOR

Redni letni občni zbor našega društva je bil 28. junija 1963 v prostorih Glasbeno narodopisnega inštituta. Kot delovni predsednik ga je vodil T. Stupica. V predsedniškem poročilu upravnega odbora je dr. V. Vodušek govoril o uspehu in težavah v minulemu letu in gral pasivnost članstva, ki vse premalo sodeluje z odborom ter tako onemogoča večje uspehe. — Tajnica dr. Z. Kumrova je podrobno poročala o delu društva, ki je priredilo šest predavanj in izdalo štiri številke Glasnika. Število članstva se je zmanjšalo na 69 zaradi smrti K. Plestenjaka, ravnatelja Goriškega muzeja in ker so nekateri pokazali tolikšno brezbrzižnost, da smo jih črtali s seznama. Za častnega člana je bil ob svoji 80-letnici izvoljen akad. slikar Maksim Gaspari. — Blagajničarka F. Šarfova je podala blagajniško poročilo, iz katerega je razvidno, da je imelo društvo 653.101 din denarnega prometa; od tega je znašal saldo iz prejšnjega leta 114.305, dohodki 248.894, izdatki 290.54. Tako smo novo poslovno leto začeli s saldom 72.199 din, kar komaj zadošča za kritje stroškov za eno številko Glasnika. Spričo tega so finančne težave kronična bolezen našega društva. — Za nadzorni odbor je poročal dr. N. Kuret. — V razpravi po poročilih se je govorilo v glavnem o bodočem delu, ki naj hkrati pomore iz denarne stiske. Tako so navzoči pretresali zlasti možnosti za izdelavo serije barvnih razglednic z etnografskimi motivi in za nadaljnje izdajanje Glasnika.

V novi upravni odbor so bili soglasno izvoljeni: dr. V. Vodušek kot predsednik, dr. M. Matičetov kot podpredsednik, dr. Z. Kumrova kot tajnica, F. Šarfova kot blagajničarka in odborniki: dr. R. Hrovatin, arh. V. Kopač, B. Kuhar, T. Ljubič, L. Stanek, P. Štrukljeva, dr. S. Vilfan. V nadzornem odboru so: dr. N. Kuret, J. Stabej in T. Stupica.

Za zaključek so si udeleženci občnega zbora ogledali dva etnografska filma, ki jih je posnel sodelavec Glasbeno narodopisnega inštituta Uroš Krek in sicer o pustnih običajih na Dravskem polju ter o piskanju na pero in velikonočnih igrah v Železnikih.

V čem je lepota ostrnic?

Loški dolini na Notranjskem dajejo poleti prav poseben čar ostrnice: do pet metrov visoko, ob na kratko okleščenih, v zemljo zasajenih vrhovih smrek zložena detelja, pšenični snopi ali seno. Ta način sušenja poznajo tudi v drugih krajih Slovenije, npr. na Koroškem, Primorskem, Štajerskem in Dolenjskem, kjer jih imenujejo s sorodnimi imeni (strgače, ostojece in zlasti ostrvi). Poznavavci pa soglašajo, da ostrnice v Loški dolini po estetski privlačnosti prekašajo vse druge. Ta izredni mik je navdušil tudi Otona Župančiča, ki je cel cikel svojih pesmi imenoval »Med ostrnicami«. V pesmi »Ostrnice pred gradom« jih karakterizira takole:

»...Postavljena v špalir
stoji pred vašo hišo častna četa,
z bogatstvom kakor z zadnjo
zarjo odeta...«

Ko je ekipa Slovenskega etnografskega muzeja leta 1962 preiskovala Loško dolino, se je med drugimi pojavilo tudi vprašanje, zakaj so ravno te ostrnice estetsko tako mikavne, ali je to samo slučajen mik, ali zaradi pokrajine, ali imajo čar samo za nedeželane, ali lahko mimo njihove funkcije govorimo o neki hoteni estetiki ali celo o elementih arhitektonskega oblikovanja?

Če pogledamo Loško dolino s hribov, ki jo obkrožajo, jasno vidimo strukturo poljedelskih kultur in s tem karakteristično formiranje dolgih vzporednih njiv, deteljišč in travnikov. Ostrnice stojijo v enakomernih razdaljah točno po sredi ozkih travniških pasov. Ta postavitev ni funkcionalno nujna, je pa razumljiva, saj tako vdevajo seno v ostrnice prav tam, kjer je rastla trava. Za podobo loških ostrnic je potemtakem važna zemljiška razdelitev v pasovih, kakor tudi postavitev ostrnic v pravilne vrste. »špalir« kot se je izrazil Župančič. Po tej razmestitvi se tudi razlikujejo od ostrvi v večini drugih delov Slovenije, kjer stojijo navadno v tesnih skupinah. Vemo, da takšna ureditev ostrnic ni nujna, saj jih ne postavljajo vsi gospodarji v Loški dolini po tem sistemu, ali se ga pa držijo le okvirno: razdalje med ostrnicami niso enake in ostrnice tudi ne stojijo točno sredi travnika ali deteljišča.

Kmetje si pri postavljanju ostrnic v red pomagajo z viziranjem. Gospodar se postavi na začetek vrste in ukazuje, naj se ta ali ona ostrnica postavi bolj v levo ali desno, tako da se v vrsti pokrivajo. Razdalje merijo s koraki. Pri ovinkastih pasovih zemlje merijo vse s koraki. Na vprašanje, zakaj je potreben tako natančen red, so kmetje preprosto odgovorili, »da tako mora biti, ker je potem bolj lepo«.

Estetski učinek loških ostrnic potemtakem ni slučajen. Skladnost vrst ostrnic s pasovi zemlje, njihova oblika in konfiguracija so v veliki meri delo notranjskega človeka. Prav v tej skladnosti so lepotni momenti loških ostrnic, ki se že približujejo arhitektonskemu oblikovanju. Z uporabo zgolj funkcionalno pogojenih elementov — ostrnic — je tako nastala enostavna arhitektonsko pokrajinska tvorba.

Uredništvo Glasnika in odbor Slovenskega etnografskega društva želita vsem bralcem, da bi jim novo leto 1964 prineslo veliko veselja, osebne zadovoljstva in uspehov pri delu!

Gre za obliko, pri kateri gresta uporabna funkcija in estetski moment z roko v roki. Pogoji, kot so značaj in oblika tal — ravnina — in zemljiška razdelitev so omogočili to preprosto, vendar nenavadno lepo obliko ljudske arhitekture le v Loški dolini.

Zadnje čase se vedno bolj opušča takšno »arhitektonsko« postavljanje ostrnic, pač zaradi industrializacije, mehanizacije kmetijstva in opuščanja poljedelskih tradicij. S tem seveda izgina »umetnostni« element ostrnic. Edino poglobljena analiza in obsežna dokumentacija lahko ohrani pravi smisel te prvinske arhitektonske tvorbe za prihodnost.

Gorazd Makarovič

Člani zveze folkloristov se srečajo enkrat na leto na kongresu, ki je združen z letno skupščino; letos od 25. do 29. avgusta so se zbrali na Cetinju. Bil je to deseti — jubilejni kongres, za katerega je bila na vrsti Črna gora, ki prav letos proslavlja 150-letnico rojstva Petra Petrovića Njegoša. Tako je kongres pravzaprav začel vrsto kulturnih prireditev in svečanosti, posvečenih temu umetniškemu oblikovavcu ljudske epike.

Poleg domačih etnomuzikologov ter znanstvenikov, ki proučujejo ljudske pesmi, ples, običaje in druga področja ljudske kulture, so prišli na kongres tudi zastopniki iz Nemčije, Čehoslovaške, Poljske in Italije. Veliko število pripravljenih referatov so tuji gostje še dopolnili.

Navada je, da so za referate na vsakem plenumu določene teme, ki jih predlagajo udeleženci za prihodnje leto, sprejme in razpiše pa jih nato izvršni odbor. Letošnji referati so se nanašali na tele teme: 1. Njegoš in ljudska ustvarjalnost, 2. Folklor v svojih umetniških transformacijah ter dobrih in slabih reprodukcijah, 3. Po sledovih najstarejšega folklornega izročila. V okviru te teme je bila izkazana posebna pozornost ljudski dramatik. — Referati prve skupine — bilo jih je več kot 20 — so proučevanje Njegoša in njegovih del v marsičem dopolnili. Pokazali so povezanost Njegoša z ljudsko pesmito in glasbo, orisali so čas in okoliščine, v katerih je nastal Gorski venec ter poudarili velik pomen Njegoševih stvaritev za črnogorsko književnost. Udeleženci kongresa pa so poleg tega lahko spoznali tisto, o čemer

ni bilo govora: velik ponos in ljubezen Črnogorcev do vsega, kar je povezano z Njegošem. — Znatno manj referatov je govorilo o folklori, preneseni v program kulturno umetniških skupin, radia in televizije, zato pa je bila ob tej temi živahnija diskusija. Udeleženci so poudarjali, da prireditelji največkrat ne ločijo pristno od nepristnega in da pod naslovom ljudske pesmi in plesi včasih prikazujejo povsem izmaličene stvaritve. — Na tretjo temo je bilo pripravljenih več kot 50 referatov. Tu so se oglašili tudi Slovenci: dr. Radoslav Hrovatin je govoril o pentatoniki v Jugoslaviji, dr. Valens Vodušek pa o istem vprašanju, omejenem na slovensko ozemlje. Dr. Zmaga Kumer je s svojim referatom dala lep prispevek k raziskovanju tekstov ljudskih pesmi. Medtem ko sta se prva dva referata dotaknila vprašanja izvora pentatonike pri nas, njene razširjenosti in sledov v napevih, je Z. Kumrova v referatu poudarila važnost unoštevanja stila pri raziskovanju ljudskih pesmi. Referati, ki so obravnavali ljudsko dramatiko, so pokazali, da je pri narodih Jugoslavije ohranjenih še mnogo doslej neznanih in neraziskanih ljudskih iger in da folkloriste in etnografe tudi na tem polju čaka še mnogo dela.

Da si imajo folkloristi mnogo povedati, je dokazalo kar preveliko število referatov. To je sicer na eni strani najočitnejši dokaz delavnosti in zanimanja, na drugi strani pa je na račun tako številnih referatov primanjkovalo časa za diskusijo. Toda to so udeleženci kongresa uspešno nadomeščali za hotelskimi mizami ob črnogorski črnini in ob vsaki drugi priložnosti.

Dodatni program: obisk Njegoševega groba na vrhu Lovčena, ogled cetinjskih muzejev in kulturnih spomenikov, izlet k Sv. Štefanu, Miločeru in v Budvo je nudil udeležencem lepo priliko spoznati Črno goro in njeno zgodovino. Za prijetno vzdušje je na vrhu Lovčena zapel stari črnogorski gušlar nekaj odlomkov iz Gorskega venca, udeleženci pa so na grob položili spominsko plaketko. Domača folklorna skupina je prikazala nekaj črnogorskih plesov in pesmi. Glasbeno narodopisni inštitut iz Ljubljane pa je predstavil kar štiri filme s folklorno vsebino: kurentovanje na Ptujskem polju, pomladanske obredne igre iz Železnikov in ljudske plesne iz Režije. Filme je uspešno posnel sodelavec inštituta Uroš Krek, udeleženci kongresa pa so jih z navdušenjem sprejeli.

Črnogorskim folkloristom in muzejskim delavcem gre zahvala za dobro organizacijo kongresa, izvršnemu odboru društva pa za dosledno izvedbo programa.

F. Šarf

Poletno raziskovanje Slovenskega etnografskega muzeja

Od leta 1948 dalje, ko je začel Etnografski muzej v Ljubljani sistematično raziskovati slovensko zemljo pod vodstvom ravnatelja dr. Borisa Orla, se je zvrstilo že 19 ekip. Vse dosedanje kolektivno raziskovalno delo je bilo usmerjeno na Dolenjsko in Primorsko. Letošnja, dvajseta ekipa Etnografskega muzeja pa je raziskala del štajerskega ozemlja in sicer južne obronke Pohorja in Paškega Kozjaka. Petnajstčlanska ekipa, sestavljena iz muzejskih in drugih sodelavcev se je pod vodstvom ravnatelja Borisa Kuharja mudila na terenu od 2. do 15. julija. V tem času so bile pregledane vasi oziroma zaselki v Vitanju in okolici.

Kot prejšnja leta so tudi to pot člani ekipe raziskali skorajda vse oblike nekdanjega in današnjega ljudskega življenja: ljudsko arhitekturo, gospodarstvo, nošo, obrt, običaje, praznovanje, medicino, prehrano in ljudsko umetnost. Nad 20 terenskih zvezkov zapiskov, 900 fotografij in 400 prostorskih in tehničnih risb dovolj zgovorno pričča o bogatem gradivu, ki ga je pridobil muzej, mimo dokaj velikega števila najrazličnejših etnografskih predmetov, ki bodo razstavljeni konec novembra v muzejskih prostorih.

S to razstavo bo Slovenski etnografski muzej najbolj nazorno predložil nekdanjo in današnjo ljudsko kulturo raziskovanega območja, istočasno pa bodo obiskovalci lahko ocenili pomen takšnih raziskovanj. Nekdanja ljudska arhitektura bo predstavljena predvsem s fotografijami in tehničnimi risbami, v zapiskih pa bo ohranjeno izročilo o črni kuhinji, tako imenovani »pohorski dimnic«. Za to območje zelo značilno gozdarstvo in vse kar je v zvezi z njim bo prikazano s predmeti in legendami. Obiskovavca razstave bo nedvomno prijetno presenetila moška delovna noša, izdelana iz domačega platna in raševine, ki jo še danes nekateri nosijo. Zato je razumljivo, da se je prav v Vitanju in Doliču še do danes ohranilo tkanje platna in stopanje sukna oziroma raševine. Na terenu kot tudi na razstavi bo nadvse zanimivo srečanje z vitanjskimi lončarskimi izdelki, ki so prav tako našli svoje varno mesto v muzejskih zbirkah obenem z drugimi predmeti notranje hišne opreme, ljudske umetnosti itd.

Z dosežki letošnjega terenskega raziskovanja bo muzej ponovno dokazal, da hrani slovenska zemlja še dosti spomenikov ljudske kulture in da ljudje snujejo svojo »ljudsko« kulturo nemoteno naprej.

Marija Makarovič

Prihodnji kongres

jugoslovanskih folkloristov bo na otoku Krku v času od 1.—15. sept. 1964. Na podlagi predlogov republiških društev so bile izbrane naslednje teme: 1. Vuk Karadžić — ustanovitelj folkloristike; 2. Mažuranić in ljudsko ustvarjanje; 3. Ljudska kultura otoka Krka; 4. Problemi glasbene transkripcije; 5. Obsmrtni običaji. Razen tega bodo na kongresu zasedale posebne skupine in v sekcijah razpravljale o: 1. estetik folklore in sodobne umetnosti, 2. o temi Otok v ljudskem ustvarjanju, 3. o pentatoniki in 4. o klasifikaciji folklornega gradiva.

Kdor bi želel na kongresu sodelovati, mora oddati svoj prispevek tajništvu našega društva do 15. aprila 1964. Referat sme imeti največ 8 strani po 30 vrstic, drugi prispevki največ 4 strani po 30 vrstic. Vse prispevke bomo po sklepu zveznega odbora najprej prebrali in o njih razpravljali na društvenih sestankih, potem bodo poslani Zvezi.

O učjarski fešti sv. Santantonišiča in še kaj iz Rezije

Predstavljajte si gorsko dolino, ki je po strmih pobočjih vsa porasla z gozdovi, v dnu pa tako ozka, da je komaj prostora za cesto in potok od nje. Na levem bregu potoka, visoko v hribu se stiska skupina kamenitih hišic, sivih in v strmino prilepljenih kakor lastovičja gnezda. Malo vstran stoji na ozki polici šola, še dalje cerkev s pokopališčem, okrog pa so raztresene posamezne domačije. Cesta, ki pelje po dolini, ne doseže vasi, saj se začne tik pod njo spuščati v preval za ovinkom (dve uri odtod je Žaga na Bovškem!) od koder gledajo vrhovi gora, ki obrobljajo sosednjo, prečno dolino. Zato pa je bil narejen odcep, ki se v nekaj serpentinah požene po klancu, se pred gostilno razširi in nato v ostrem ovinku zavije proti šoli. Ta odcep je edina prometna zveza vasi s svetom, kajti steze, ki vodijo čez hribe, poznajo samo domačini. Geografsko nadaljevanje terske doline, upravno in etnično pa sestavni del Rezije, spada Učja — tako je vasi ime — med najbolj samosvoje slovenske vasi.

Ko jo je lani obiskala folklorna ekipa, ki je raziskovala Rezijo, se je zdela neosvojljiva trdnjava. Tudi letos je kazalo, da se zidovi nezaupanja, ali kar jo že obdaja, ne bodo dali podreti. Pa smo poskusili skozi stranska vrata, kot udeleženci fešte sv. Santantonišiča (sv. Anton Padovanski, 13. jun.), ki je za Učjo največji dan v letu, praznik nad prazniki.

Vreme je bilo lepo kot naročeno in jutranje pajčevine v rosnih travah so prerokovale, da se dežja ni bati, čeprav so se prejšnje dni podile čez Muzce neprijazne megle. Uradni del slavnosti je bil dopoldne na ped velikem prostoru pred cerkvijo, kjer se je zbrala vsa tamkajšnja duhovska in svetna gosposka, s častno četo vojakov (ki so v težkih čeladah na tihem zabavljali čez vojaščino nasploh in svojega »marešala« posebej, da so se morali pariti na soncu, ko bi lahko stali v senci), z godbo na pihala, domačimi gledavci in gosti od drugod. Njim za hrbtom je tik ob bregu razložil svojo robo podjetni furlanski nožar. Tačas, ko je trajalo opravilo in nagovori, se je na drugem koncu vasi, na prostoru pred gostilno pripravljala neuradni a neprimerno važnejši del praznovanja. Gostilna je za to priliko odprla tudi prilličje, saj bi v točilnici zgoraj in v sosednji sobici pri kuhinji ne bilo dovolj prostora za vse goste, ki jih je pričakovala črnolasa mlada krčmarica Ernesta in zanje poskrbela jedaočo in pijačo. Na obeh straneh ceste pred gostilno — široka je tam toliko, da se moreta komaj srečati dva avtomobila — so se razpostavili kramarji. Mogel si izbirati med čevlji vseh vrst, copatami in nati-

kači, poletnim perilom in svilenimi rutami, bleščočimi drobnarijami in igračkami, zgovorni Tirolec je prinesel poln kovček sončnih očal, in motorizirani, belo oblečeni sladoledar je s trobento vabil kupce. Ni mu bilo treba pogosto trobiti, njegovo dobro, sladko blago se je samo hvalilo in sladkosnednežev tudi v Učji ne manjka. Zato pa je delala več hrupa sladoledarjeva sosed, temperamentna prodajavka posode, porcelana, steklene ter raznih v gospodinjstvu potrebnih in nepotrebnih reči. V Učjo se je bila pripeljala z avtom, ki je bil pravzaprav zločljiva stojnica, ga postavila ob gostilniški zid, si obesila mikrofona čez rame na prsi in začela razkladati svojo robo, nenehno hvaleč nizke cene, lepoto in trpežnost blaga. Temnopolta, stasita, z bleščočimi očmi in neverjetno zgovorna, v svoji podjetnosti kar vsiljiva, je imela najbrž od vseh kramarjev največ uspeha. Nisi mogel mimo, ne da bi postal in občudujoč opazoval njeno žongliranje s krožniki in skledami. Pri tolikšnem slapu temperamentnih besed, ki so žuborele izza rdečih ustnic, pa ji je ostalo obličje mirno, tako da je delala vtis navite lutke.

Druga privlačnost tega dela fešte pa je postal naš snemalni avto. Nič manjši ni bil od kramaričinega in nikamor drugam se ga ni dalo postaviti kot pravokotno na njega. Na fešto smo prišli pravzaprav snemat, a ko smo zvedeli, da so domači godci na sezonskem delu in torej plesa ne bo, je nekomu prišlo na misel, da bi zavrteli lanske rezijanske posnetke, tako za poskušnjo, da vidimo učinek. Rečeno — storjeno! Ko se je posrečilo z ojačevavcem prevpiti kramaričino vneto in so ljudje zaslišali glas citire, so zvedavo prišli bliže. Vprašanje, če morda ne prodajamo »díske« (= plošče), nas je nehote uvrstilo med sejmarske komedijante, postali smo sestavni del fešte. Ni še izzvenel prvi posnetek, ko so se poslušavci ob avtomobilu razmaknili, da bi dali prostora plesavcem, ki jim pete niso mogle obstati na miru. Zaplesali so kar tam na cesti, in celo visoko nad cesto, v travnem bregu smo opazili nekoga, ki mu je šla rezijanska viža v noge.

O slovenskem ljudskem plesu nasploh more imeti kdo tako ali drugačno mnenje, vendar dvomim, da bi mogel ostati hladen, ko vidi plešati Rezijane. Če te morda odbija prešerno vrtenje para v gorenjski polki ali če te dolgočasi preprostost belokranjskih kol, boš prijetno presenečen nad zadržanostjo, eleganco in hkrati živahnostjo rezijanskih plesov. Kdor je kdaj videl na predvojnih družabnih prireditvah gosposko četvorko, se bo nehote vprašal, kje je pravzaprav izvor tako imenovane contre danse, je mar ljudstvo

kopiralo meščane ali so se ti učili od njega? Z občudovanjem smo opazovali suhljatega starega Pikóta, mlade fante, košato Regino in njeno sestro, pa drobno Emo (s tremi otroki je prišla čez hribe, več ur hoda daleč iz Rezije), ki so enako gibčno, pa hkrati umirjeno in elegantno plesali drug proti drugemu, se ob srečanju spretno izognili in se ob koncih vrteli na mestu, da bi ujeli pravi trenutek za novo plesno frazo. Ritem korakov in melodije se namreč ne ujemata, a Rezijani natanko vedo, kdaj se morajo prestopiti, da bo skladnost vendarle dosežena. Tako plesati je umetnost svoje vrste in ne lahka. Rezijanski ples je porojen iz čistega veselja nad gibanjem in ker je vsak plesavec samostojen, si spretnejši privoščijo v korakih razne improvizirane variacije. Včasih plešejo fantje med seboj. Tako smo videli, da so štirje učjarski plesali »na križ«, po dva in dva. Ali pa je en plesavec povabil dve plesavki in plesal v troje. Tudi rezijanski otroci so odlični plesavci in njihov ples ne učinkuje kot posnemanje odraslih, marveč docela naravno.

Okrog našega avtomobila se je kmalu nabrala gneča ljudi, nekaj

PROSIMO naše bravce, ki so prejeli 1. št. Narodnega stvaralaštva in je niso vrnili, ker so nameravali postati naročnik, da takoj nakažejo po 1000 din letne naročnine na tekoči račun št. 101-11-608-303 »Narodno stvaralaštvo, Beograd«, saj je list s 6. št. dospel že na polovico drugega letnika. Kdor pa lista ne želi prejemati, naj doslej poslani številke vrne upravi v Beogradu, Knez Mihajlova 35/III.

plesavci, nekaj gledavci, domači in tuji, vse kar je prišlo na fešto. Italijanski vojaki iz dopoldanske častne straže se kar niso mogli nagledati, veselo so vzklikali in strogi »marešalo« obmejne postaje je zamižal na obe očesi, da mu ni bilo treba videti, kako je naš kolega filmal ples. Vsa Učja je bila tisto popoldne pokonci in za to, da smo prevzeli vlogo godcev na fešti, smo bili bogato poplačani. Kar je bilo prej kljub zgovornosti nemogoče, je postalo zdaj otroško lahko: poprejšnji led se je stajal in obrambni zidovi nezaupanja so se razmajali, Učjarski so bili pripravljani peti in plesati kolikor bi hotel. Brez težav smo sklenili dogovore za prihodnje dni in nismo bili razočarani. Lepo doživetje prave vaške fešte pa nam je bilo celo za nameček.

(Konec v prihodnji številki.)

Z žalostjo nas je pretreslo sporočilo, da je profesor Miodrag A. Vasiljević zadnjič zatislil oči 9. avgusta letos v Opatiji, kjer si je hotel nabrati novih moči za svojo neumorno dejavnost. Pokojnik je bil izredno delaven kot profesor in vodja oddelka za vzgojo mladih glasbenih pedagogov na Muzički akademiji v Beogradu, kot znanstveni sodelavec Muzikološkega inštituta Srbske akademije znanosti in umetnosti, kot dopisni član Mednarodnega sveta za glasbeno folkloro v Londonu in sekretar Jugoslovanskega komiteja za glasbeno folkloro, kot predsednik Društva folkloristov Srbije in član odbora Zveze društev folkloristov Jugoslavije itd.

Po rodu je bil Mile, kot so pokojnega imenovali prijatelji, iz značilnega šumadijskega območja Gruže, kjer je bil rojen 9. IX. 1903 v Zakuti v učiteljski družini. Splošno izobrazbo je prejemal po raznih krajih Srbije. Potem ko se je posvetil študiju glasbe v Pragi (1926-27) in Beogradu dipl. 1930, je od leta 1931 poučeval glasbo na gimnaziji v Skopju. Njegovo veselje do ljudske glasbe se je v tem času okrepilo z nepozabnimi doživetji ob poslušanju makedonskih ljudskih pesmi in plesov. Leta 1937 se je preselil v Beograd, kjer se je uveljavil kot glasbeni pedagog najprej na Srednji glasbeni šoli, od 1945 pa kot docent in pozneje kot profesor Muzičke akademije.

Za glasbeno pedagoško prakso je napisal več publikacij: Jednoglasi solfedžo Notno pevanje Intonacija itd. V teh delih je uporabil kot praktične primere ljudske melodije iz vseh krajev Jugoslavije. To ga je navajalo k ugotavljanju značilnosti ljudske glasbe na različnih območjih naše dežele in tako se je polagoma v njem porajal tudi znanstveni odnos do predmeta raziskovanja.

V to smer ga vodi nadalje zbiranje etnografskega gradiva na terenu, objavljane ljudskih melodij in končno pisanje znanstvenih razprav. Izdal je velike zbirke melodij z območja Kosova in Metohije, iz Makedonije, iz Sandžaka, iz okolice Leskovca itd. V tisku je zbirka iz Črne gore in monografija o pevcu Hamdiji Šahinpašiću, ki bo izšla v ZSSR. Vse te obsežne zbirke spremljajo študije o različnih problemih ljudske glasbe. Najbolj ga je pritegnilo raziskovanje ritma in metrike ter tonalnosti in večglasja. Z upoštevanjem dognanj predhodnikov je utemeljil označevanje raznih oblik večglasja in tonalnosti v jugoslovanski glasbeni folklori.

To dejavnost je dopolnjeval s predavanji na domačih in mednarodnih kongresih ter s sodelova-

na I. simpoziju ljudske keramike v Radencih so se odzvali povabilu lončarji iz panonskega področja Slovenije ter sosednje Avstrije. Odzvali so se predvsem lončarji ter figuradni kiparji — umetniki.

Lončarstvo v Sloveniji vedno bolj izginja zaradi industrije keramike, pločevinastih posod in ker se pač mladina sramuje tega umazanega poklica. Zaradi prevelikega obdavčenja je v očitni krizi.

Namen simpozija je bil obogatiti in osvežiti to dragoceno ljudsko uporabno umetnost, poživiti originalne domače oblike, medsebojno seznanjati z izdelki posameznih teritorialnih področij in omogočiti posameznikom izmenjavo izkušenj.

Simpozij se je posejčil. Gostje Radenec in mnogi turisti so z zadovoljstvom ogledovali edinstvene izdelke, ki jih je okoli 600. Med njimi so nekateri prav lepo izdelani. Po svoji pristnosti prednjačijo izdelki iz okolice Šentjerneja, iz Prekmurja in hrvatskega Zagorja.

Omenimo npr. »latvico«, ki je ovalna v tlorisu in se uporablja za peko »perjata« (race, kokoši); polič za vino, »firkel«, je vrč z ročajem, nosom, višjim vratom in širšim dnom kakor pri loncih. Vrči v obliki petelina so značilni dekorativni predmeti za šentjernejsko oko-

lico. Poslikani so pisano. Modli »potičnice« se rabijo za peko boljšega kruha ali peciva. Pristni so tudi izdelki prekmurskih lončarjev kot npr. tepsija, labuška, bitrača itd. Izmed vseh lončarskih izdelkov izstopa črno žgana prekmurska posoda. Praksa je potrdila znano teorijo, da belokranjska posoda glede barvnega učinka in enakomerne črnine daleč zaostaja za prekmursko. Pri izdelkih lončark iz Avstrije se vidi predvsem v tehnični izdelavi vpliv umetno obrtne šole. Izdelki so obdržali izvirne oblike.

V diskusiji po strokovnem predavanju »Lončarstvo na Slovenskem« ter predavanju avstrijske lončarke gospe Jastvinsky iz Stooba v Burgenlandu »Lončarstvo v sosednji Avstriji« so si lončarji izmenjali medsebojne strokovne izkušnje. Izrazili so željo, da bi se srečali ponovno prihodnje leto. Predlagali so, da bi se radi seznanili z lončarji drugih krajev Slovenije, predvsem pa željo, da bi simpozij nudil strokovno izpopolnjevanje glede tehničnega načina priprav materialov in oblikovanja. Izdelki naj bi ostali v svojih pristnih originalnih oblikah, samo kvaliteta izdelave bi bila prilagojena današnjim zahtevam.

V. Koren

njem v zbornikih in revijah. Mnogo je prispeval tudi k združevanju folkloristov v ustrezne organizacije. Bil je soustanovitelj Društva glasbenih folkloristov; iz tega se je razvila današnja Zveza društev folkloristov Jugoslavije, katere član je tudi Slovensko etnografsko društvo.

Vasiljevićeva dejavnost je tudi sicer povezana s slovensko ljudsko kulturo. Tako se je zblizal z njo že, ko je uvajal slovenske ljudske pesmi z melodijami v svoje glasbene pedagoške publikacije, namenjene srbski šolski mladini. Prav tako je s pridom uporabljal dognanja o slovenski ljudski glasbi v svojih razpravah. Naše ljudske glasbe pa ni poznal samo iz zapisov, kajti večkrat je prišel tudi v našo deželo, da bi slišal naše pesmi in videl naše plesne v njihovem pristnem okolju in se tako doobra seznanil z našim ljudstvom in njegovim življenjem. Na podoben način se je Vasiljević zblizal tudi z drugimi jugoslovanskimi narodi in tako po svoje prispeval k vzajemnemu zblizanju in sodelovanju.

Njegovo pedagoško delo kot njegova etnomuzikološka raziskovanja in pospeševanje ljubezni do ljudske glasbe in vsega ljudskega življenja se bo ohranilo v častnem spominu.

R. Hrovatin

MED NOVIMI KNJIGAMI

Narodno stvaralaštvo št. 6. je pravkar izšlo z zelo pisano vsebino. Ob članku o plesih maškar v Srbiji (Lj. in D. Janković, Beograd) se spomnimo podobnih primerov iz našega ljudskega izročila. Prav tako bi mogli najti slovenske paralele otroškim igračam iz glinice, o katerih piše M. Bošković-Matić (Beograd), saj omenja posodice-žvrgolice, konjičke in ptičke, ki piskajo, prašičke-hranilnike in še marsikaj. Glasbenika hosta zanimala članka R. Petrović (Beograd) o metodi merjenja intervalov v ljudskih melodijah in D. Devića (Beograd) o diakritičnih znakih v zapisovanju naših ljudskih napevov. D. Nedeljković (Beograd) je prispeval članek o zakoniti naprednosti naše ljudske pesmi, O. Delorko (Zagreb) primerja motiv o svobodoljubnosti pesnika v Goethejevi pesmi Der Sängler in v nekaterih primerih ljudske poezije pri nas. Na neznan legendi o hercegu Stjepanu opozarja H. Čurić (Sarajevo). D. Mićović (Beograd) razpravlja o pravilni rabi izrekov »krajinski«, »krajški« in »krajšnički« za določeno skupino srbskohrvatskih ljudskih pesmi. Zvezek zaključuje vrsta recenzij ter zbir šiptarskih pregovorov.